

Odlomki iz pogovora Diane Waldmann z Jenny Holzer

D. W.: Ko si napravila *Truizme*, kako si razvila koncept za *Podžigajoče eseje*?

J. H.: Spominjam se, da sem mislila, da je ton *Truizmov* mogoče preveč enakomeren, preveč blag, preveč uravnotežen. Hotela sem manj uravnoveženosti in hotela sem, da bi bila naslednja stvar res razvneta. Potem sem si poskusila zamisliti, katera forma bi bila nelagodna in vroča, in prišla sem do manifesta. Govorim nekako sunkovito, neuravnoveženo in razvneto — hotela sem tudi strasten prikaz sveta, kakršen bi lahko bil, ko bi ljudje počeli prave reči. Hotela sem se pomakniti vmes ali vključiti obe strani pisanja manifestov, pri tem je ena stran strašljiva, tu gre za bombastično govorjenje o slabem koncu, potem pa je tu pozitivna stran, ki je kar se da globoko občuten opis tega, kakršen bi moral biti svet. Potem pa sem šla v knjižnico in poiskala zglede trapastih in lepih.

D. W.: Si imela občutek, da motivika *Podžigajočih esejev* dopušča več besed, kot jih je pri *Truizmih*?

J. H.: Jasno, težko je biti bombastičen v enem stavku, potrebovala sem najmanj odstavek. Razen tega so me na tej stopnji enovrstičnice že malo dolgočasile in mislila sem, da bi bilo zanimivo, ko bi jih malo razširila. Tako sem šla do svoje naravne meje enega odstavka.

.../

D. W.: Si v tem času (v času nastajanja serije *Življenje*, op. I. Z.) brala kaj drugega od tistega, o čemer sva govorili ob prejšnjih serijah?

J. H.: Za serijo *Življenje* nisem šla v knjižnice, ker sem hotela spremeniti način dela in ton. Pri seriji *Življenje* sem se vrnila k zmernemu, poprečnemu glasu in jeziku, ker sem hotela, da bi ustrezal motiviki, vsakdanjim dogodkom, pri katerih se zgodi, da je v njih kakšna nenavadna muha. Spisi so opisovali te dogodke in potem ponudili socialno-politično opazko ali absurdnost.

D. W.: Je bila serija *Preživetje* izpeljana le na LED in UNEX tablah?

J. H.: Serijo *Preživetje* sem v glavnem naredila za električne panoje, uporabila

sem tudi aluminijaste tablice. Ker je jezik enoličen, se mi je dolgočasni aluminij zdel pravnj material.

D. W.: Najprej si v seriji *Življenje* uporabljala bron — zakaj razlikuješ med aluminijem in bronom? Samo zaradi ploskosti in enoličnosti aluminija?

J. H.: To sem naredila, da sem seriji medsebojno ločila in da jih je mogoče lažje spoznati. Zato sem prešla od bronastih tablic pri seriji *Življenje*, kjer uporabljam tipografijo s serifi, do aluminijastih tablic, kjer imam sodobno tipografijo brez serifov. Ta sodobna tipografija ustreza aluminiju, ki je bolj moderen material. Razen tega se mi je tudi motivika preživetja zdela moderna problematika.

D. W.: Katere so konotacije naslova *Pod skalo*?

J. H.: Nanaša se na to, da odpiram nekatere neimenljive ali vsaj neprijetne snovi — reči, ki se priplazijo izpod skale. Je nekaj podobnega kot tisto, kar sem počela v *Podžigajočih esejih*.

D. W.: Lahko poveš kaj o literarnih vplivih in o tem, kaj si posebej brala za serijo *Pod skalo*?

J. H.: Za to serijo ni bilo nič specifičnega. Na neki način sem lahko za *Pod skalo* kombinirala posamezne elemente iz serij *Življenje* in *Preživetje s Podžigajočimi esejih*. Hotela sem, da bi bil jezik bolj vroč in bolj svojski kot brezizrazno sporočanje serij *Življenje* in *Preživetje*, nisem pa hotela ideološke bombastičnosti iz *Podžigajočih esejih*. Odločila sem se, da bom pisala o posledicah politike. Od tod ljudje, ki mečejo trupla v reko, matere, ki bežijo pred vojno in terorjem — katastrofe, ki jih je povzročil človek. To, kaj se dejansko zgodi človeškim življenjem kot posledica nepotrebnih grozot, je tema serije *Pod skalo* — bolj kot pa gobezdave reči v *Podžigajočih esejih*, katerih tema je »Zmagati moramo«. *Pod skalo* je to, kar se zgodi ljudem, ko so zmagali ali pa bili premagani.

D. W.: Kot možno inspiracijo za *Tožbe* pogosto omenjajo Samuela Becketta, pa tudi *Spoon River Anthology* Edgarja Leeja Mastersa. Nočem na vsak način postavljati neposredne zveze s tema viroma, rada pa bi, da bi pojasnila morebitne zveze.

J. H.: Začela sem s *Tožbami* in sem jih napravila mogoče pol ducata, ko mi je moj mož Mike prinesel *Spoon River Anthology*. Mislim, da to ni bil neposreden vpliv, lepo pa je bilo videti, kako še nekdo drug daje mrtvim govoriti. Zanimivo je bilo, ker daje Masters govoriti mnogoterim ljudem, groznim ljudem in čudovitim ljudem. Beckett je zame junak za vse priložnosti. Ni bil toliko vpliv na to serijo kot bolj zgled inteligence in spretnosti, ob katerih sem začela razmišljati, da bi bilo sijajno, če bi človek delal kot on.

D. W.: Mislim tudi, da so tvoja nagnjenja podobna njegovim, da je to, kar poskušaš reči, jedrnato, da je črni humor, ironično.

J. H.: Pod tem pa smrtno resno.

/.../

D. W.: V delu s sarkofagi uporabljaš idiom, ki je zaradi svojih pomenov nekaj, kar bi tudi največji poznavalec težko vzel domov.

J. H.: Upam, da so sarkofagi težki in tudi pretresljivi. Ko delaš v umetniškem prostoru, je težko ustvariti presenečenje, ki ga doživiš, ko naletiš na stvari na cesti, tako da je »težka« forma na neki način koristna. Smrt je težaven motiv.

D. W.: V klopih in sarkofagih je veliko moči. Ali se ti zdi, da so nekatere forme učinkovitejše od drugih, ne glede na mere?

J. H.: Včasih uporabljam nevtralne forme, drugič pa hočem s pomeni obtežene forme, kakršni so sarkofagi. Ampak to je povezano s poskusom, da bi odkrila, kateri toposi ljudem dejansko nekaj pomenijo. Če lahko najdeš motiv in najdeš potem formo, ki mu je ustrezna, ki je funkcionalna, ki se ne bije z motivom, potem si rešen. K temu težim. Poskušam dobiti motiv in ga predstaviti na korekten način in na pravi stvari; poskušam najti zanj kraj, kjer bo doma, in to potem postaviti nekam, kjer bo to kdo videl. Celo pri cestnih plakatih, celo pri *Podžigajočih esejih* sem hotela, da bi bili na njihov grozni način lepi, morali so imeti formo. Pomembno je bilo, da so bili urejeni, in hotela sem, da je tipografija kurzivna in krepka in prav taka in da so barve svetle in da so čisti kvadrati, tako da bodo ljudje hoteli iti do njih. To je le pazljivost.

D. W.: In zapeljevanje.

J. H.: In zapeljevanje. Pazljivo zapeljevanje.

(Objavljeno v Diane Waldman: *Jenny Holzer*, New York 1989)

Izbral, prevedel in spremno opombo napisal Igor Zabel

Jenny Holzer je bila rojena leta 1950 v Gallipolisu v Ohiju. Študirala je na Duke University, University of Chicago, Ohio University in na Rhode Island School of Design. Leta 1977 se je preselila v New York in začela s prvimi projekti s teksti, s serijo *Truizmov*. Od takrat je tekst v ospredju njenega dela; v svojih projektih postavlja tekst na javna mesta — prek klopi, napisnih tabel, panojev in displejev, plakatov in majic. Učinek teh del izhaja po eni strani iz avtoričnega svojskega poetičnega jezika, v katerem spaja politične in eksistencialne izjave in skozi katerega se odpirajo travmatične podobe »seksa, smrti in vojne«, ta učinek pa je še potenciran z neskladjem med formo sporočila in njegovo vsebino.

Jenny Holzer je ustvarila več po svojem značaju, pa tudi po načinu prezentacije različnih tekstovnih sklopov. Ti sklopi obsegajo *Truizme (Truisms)*, *Podžigajoče eseje (Inflammatory Essays)*, *Življenje (Living)*, *Preživetje (Survival)*, *Pod skalo (Under a Rock)* in *Tožbe (Laments)*. Tu predstavljamo izbor iz teh sklopov; dodan je tekst, vključen v veliko instalacijo v ameriškem paviljonu na beneškem bienalu leta 1990. Teksti so povzeti po katalogu razstave v Solomon R. Guggenheim Museum (Diane Waldman: *Jenny Holzer*. Solomon R. Guggenheim Museum in Harry N. Abrams, Inc., Publishers, New York 1989) in katalogu instalacije na beneškem bienalu (Jenny Holzer. *The Venice Installation. The 44th Venice Biennale*, 1990).